

Het zwabberende energiebeleid ondermijnt de rechtszekerheid

Posted on 17 februari 2024 by Maarten van Andel

Snellaadbedrijf Leap24 is erin geslaagd om via de rechter voor te dringen op de wachtlijst van Enexis voor nieuwe stroomaansluitingen in Groningen. De capaciteit van installatiepersoneel en van het landelijke stroomnet is echter beperkt, dus moeten andere bedrijven langer wachten vanwege de voorrang die Leap24 nu krijgt. Mogelijk heeft de rechter zich mede laten leiden door het belang van elektrisch rijden voor de energietransitie, maar dan zijn er nog wel meer maatschappelijke belangen die voorrang zouden kunnen krijgen.

Ik denk bijvoorbeeld aan voorrang voor scholen, verpleeghuizen, ziekenhuizen, recyclingbedrijven, voedselbedrijven, farmaceutische bedrijven en tegenwoordig ook defensiebedrijven. Maatschappelijk belang is een tamelijk willekeurig en tijdgebonden begrip, waarvoor geen democratisch vastgestelde criteria bestaan. Dat betoogden vijf universitaire docenten en hoogleraren onlangs ook in *de Volkskrant*.

Sta ook open voor samenwerking met fossiele bedrijven

Hun terechte conclusie was dat universiteiten daarom geen beleid zouden moeten voeren tegen samenwerking met fossiele industrieën (wat die ook moge zijn, daar bestaat geen definitie van), omdat het belang daarvan niet objectief kan worden vastgesteld ten opzichte van andere grote belangen zoals onderwijs, volksgezondheid, voedselvoorziening en veiligheid.

Gericht universitair beleid op één specifiek belang is dus gebaseerd op willekeur en daarmee onwetenschappelijk. Universiteiten behoren juist open te staan voor alle meningen in de samenleving, inclusief die van studenten en onderzoekers die uit wetenschappelijke nieuwsgierigheid of maatschappelijke gedrevenheid juist wel willen samenwerken met fossiele bedrijven. Bijvoorbeeld om de energietransitie te bevorderen, met legale partijen die bij uitstek de kennis en middelen daarvoor in huis hebben.

Terug naar Leap24 en Enexis. De rechterlijke uitspraak in het voordeel van Leap24 is een illustratieve uitwas van ons huidige reactieve energiebeleid. We hebben sinds de Russische annexatie van de Krim tien jaar lang met tientallen miljarden subsidie-euro's windmolens, zonnepanelen, elektrische auto's en warmtepompen geïntroduceerd, en tegelijkertijd voortijdig kolencentrales gesloten. We hebben kortom tien jaar lang zowel de opwekking als het verbruik van stroom gedestabiliseerd.

De weers- en seizoensgebonden mismatch tussen opwekking en verbruik is daardoor toegenomen. 's Zomers is er meer stroomopwekking en minder verbruik, en 's winters is het andersom. Daardoor schommelen de dagprijzen van elektriciteit ook steeds sterker, tussen nul of zelfs negatief en torenhoog. Dat heeft de salderingsregeling voor zonnepanelen onder grote druk gezet, maar gelukkig heeft de Senaat de reactieve afschaffing daarvan tegengehouden.

Tien jaar inconsistent elektriciteitsbeleid

De enorme stroomprijsschommelingen zijn een zelfgecreëerd economisch artefact dat niets te maken heeft met het doel van CO_2-reductie door zonnepanelen. Als we dat economische artefact ongewenst vinden voor bepaalde bevolkingsgroepen of

bedrijven kunnen we sleutelen aan de energie- of inkomstenbelasting. Het is zot om een bewezen CO_2-besparende maatregel zoals saldering te willen afschaffen vanwege inkomenspolitiek, winstcijfers of fiscaliteit. Dat is een reactieve impuls die voortkomt uit een gebrek aan proactief denken dat gericht is op het eigenlijke doel.

De structurele netcongestie waar Leap24, Enexis en veel andere stroomafnemers en -aanbieders tegenaan lopen is eveneens een zelfgecreëerd artefact van tien jaar inconsistent elektriciteitsbeleid. We hebben willens en wetens de vraag en het aanbod van stroom gedestabiliseerd, en tegelijk verzuimd om het landelijke hoogspanningsnet aan te passen aan een voorspelbare toename van vraag- en aanbodschommelingen.

Megaklus

Enexis, Tennet en hun branchegenoten geven aan dat ze wel tien jaar nodig hebben om die aanpassing alsnog te realiseren. Ik heb geen reden om aan te nemen dat dat niet zo is. Het is een megaklus, en installatiecapaciteit en vergunde ruimte zijn schaars. Bovendien zetten commerciële bedrijven die hun geld verdienen met stroom opwekken en verkopen hun klanten niet voor de lol op een jarenlange wachtlijst voor nieuwe aansluitingen.

Ik kan Leap24 niet verwijten dat ze naar de rechter zijn gestapt, en ik kan die rechter niet verwijten dat hij de eis van Leap24 voor vlotte stroomaansluitingen van Enexis heeft toegewezen. Op papier zal dat wel kloppen. De vraag of het redelijk is ten opzichte van andere wachtende bedrijven is daarmee echter niet beantwoord. De vraag of het effectief is voor een energietransitie is daarmee evenmin beantwoord.

We keken in 2014 niet vooruit, en doen dat nog steeds niet

De papieren correctheid zegt lang niet alles over de maatschappelijke redelijkheid en effectiviteit. Misschien zijn er andere wachtende partijen die veel meer CO_2 kunnen besparen dan Leap24. Misschien zijn er andere wachtende partijen die een groter maatschappelijke belang hebben. Misschien hebben die andere wachtende partijen minder geld om via de rechter voor te dringen op wachtlijsten voor stroomaansluitingen, wachtlijsten waarvan we allemaal weten dat die in ons hele

land nog heel veel jaren zullen bestaan.

Regering en parlement kijken bij energie- en klimaatbeleid veel te weinig proactief door de voorruit, en veel te veel reactief in de achteruitkijkspiegel. We wisten in 2014 al dat toekomstige netcongestie dreigde, maar we hebben niet vooruit gekeken. Tien jaar later kijken we nog steeds niet vooruit, maar voornamelijk achteruit. Belastingvrijstelling en aanschafsubsidies hebben Nederland in de internationale top-3 van elektrisch rijden gebracht, maar we kampen wel met structurele netcongestie en laadpaaltekorten in grote delen van het land.

Die voorspelbare problemen schrikken consumenten nu af, net als de afbouw van de financiële voordelen voor elektrische auto's. Het teruglopen van de vraag is een direct gevolg van het reactieve klimaatbeleid, en bij zonnepanelen dreigt hetzelfde te gebeuren. De salderingsregeling draagt met succes bij aan het doel van veel meer zonnepanelen op daken, maar als het geld blijkt te kosten volgt reactieve weerstand.

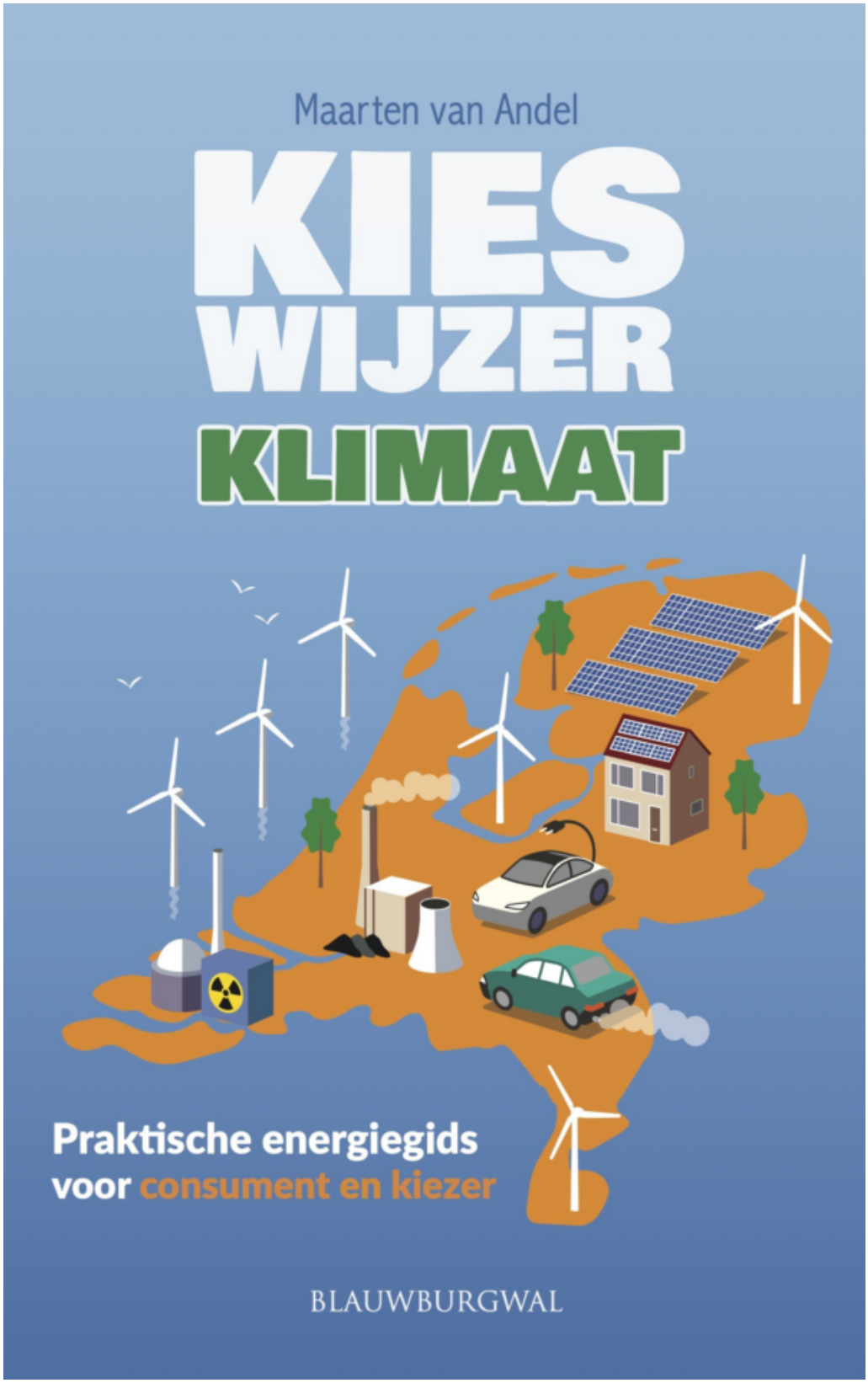
Burgers en ondernemers kijken graag een jaar of vijf vooruit, maar onze regering bemoeilijkt dat door het zelf nauwelijks te doen en elke paar jaar reactieve beleidsveranderingen door te voeren. Bij het stikstofbeleid is het niet anders. Dat ondermijnt het vertrouwen in de overheid en de rechtszekerheid voor burgers, boeren en bedrijven.

Beschamend plichtsverzuim

Het is wachten tot er meer bedrijven zoals Leap24 naar de rechter stappen om voorrang bij netaansluitingen af te dwingen. De rechter wordt zo opgezadeld met de uitwassen van reactief klimaat- en energiebeleid. Partijen met veel geld kunnen op die manier anderen met minder geld wegdrukken op een wachtlijst. Bij een primaire nutsvoorziening zoals elektriciteit in een steenrijk land zoals Nederland is dat een beschamend plichtsverzuim van de overheid. Het maakt kopposities op politieke ranglijstjes van elektrische auto's en zonnepanelen nog betekenislozer dan ze al zijn.

Wynia's Week *wordt mogelijk gemaakt door* ***de vrijwillig betaalde abonnementen van de lezers, kijkers en luisteraars. Doet u al mee?*** *Doneren aan Wynia's Week kan* ***HIER. Hartelijk dank!***

Maarten van Andel *is chemicus en publiceerde onlangs 'Kies Wijzer Klimaat. Praktische gids voor consument en kiezer'. Dit verhelderende boek verscheen bij Uitgeverij Blauwburgwal en kost €17,50. Het boek is overal verkrijgbaar, ook* ***in de winkel van Wynia's Week****.*

Maarten van Andel
KIES WIJZER
KLIMAAT
Praktische energiegids
voor consument en kiezer
BLAUWBURGWAL